

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

EDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
LAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:
În șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
învoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

„Impăcați-vă cu Dumnezeu“!

Așa grăiește sf. Pavel către Corinteni, și așa se îndreaptă *Preasf. Alexandru al Maramureșului*, către oișele sale cuvântătoare, prin ultima pastorală de Postul mare. În rânduri lapidare și pline de miez, după ce insistă asupra postului, fixează adevărul că postul „nu plătește decât atâta cât ne-a ajutat pe drumul de bucurie al fericirii de-a fi înțeles și urmat cuvântul, care zice: împăcați-vă cu Domnul“. Ca să continue numai decât:

„Că apoi în ce stă această „împăcare cu Dumnezeu“ și ce însușiri trebuie să aibă, pentru ca să fie în adevăr bine primită, și pentru ca roadele ei să rămână, ni-o spune tot sufletul nostru, care știe și simte, mai bine decum o putem scrie pe hârtie, ori se poate spune cu graiul, în ce stă o *spovedante bună* și cum trebuie făcută aceasta pentru ca să fie atare.

„Ficele Ierusalimului — a spus Domnul, când urca drumul Golgothei — nu mă plângeți pe mine, ci vă plângeți pe voi și pe fiii voștri“ (Lc. 23, 28). Și de pe Crucea Vinerii mari se aude și astăzi același cuvânt: Nu pe mine mă plângeți, creștinilor, pe cel palmuit, sculptat și batjocorit în tot chipul, nu pe mine cel răstignit între cer și pământ, ci vă plângeți pe voi și păcatele voastre, cari mi-au făcut toate acestea. Plângeți-vă păcatele, multe și grele, cari v'au despărțit de Dumnezeu și v'au despolat sufletul de toate podoabele lui. Plângeți sudalmele și blestemele îngrozitoare, cari se pot auzi uneori chiar din gură de părinți pentru copiii lor — tot atâtea sculpturi în fața blândului miel, „care păcatele noastre le poartă“ (Is. 53, 4). Plângeți desfrâul și toate blăstămățiile, din căsătorie și în afară de ea, cari v'au coborât de atâtea ori în rândul dobitoacelor, ducându-vă poate și la ucideri de prunci nevinoși, între cari destul cari nici n'au văzut lumina zilei, — tot palme grele pe fața cea sfântă a Domnului și batjocuri neînchipuite, cule și ploane, în palmele și picioarele Aceluia, care „a pățimit pentru fărădelegile noastre“ (Is. 53, 5). Plângeți hoțiile, furtișagurile și toate tâlhăriile, mici și mari, săvârșite la sate ca și la orașe, până și de cei puși în slujbe și dregătorii, — rușini și păcate vestite până departe peste hotarele țării, pentru cari „s'a luat de pe pământ viața lui“ (Is. 53, 8), a Mântuitorului lumii, Hristos.

„Acestea le plângeți, ne spune Domnul, și în plânsul vostru, în înfrângerea smerită a inimii voastre, veți găsi iar calea spre lumină și viață. Sculați-vă ca unul din noroiul fărădelegilor; lăpădați plizma și răutatea; puneți rânduială în minte și gând; întoarceți, ca Zahelu, orice pagube făcute cuiva, și îndeosebi pe cele cari privesc cinstea și numele bun al deaproapelui, terfelite cu atâta nerușinare; plătiți-vă datorile către biserică; nu mai înjurați de cele sfinte și nu mai blăstămați copii și părinți, că poate să vi-se prindă blestemul. Aproplați-

Ceeace nu se poate

Se pregătește o nouă și dureroasă nedreptățire a clerului

(=). Am pomenit, în numărul trecut, de primăvară. Și de cea mai simpatică a ei floare: bugetul. Am spus cum s'a repezit la întâi lui muguri fragezi precucernica patriarhie. Și ce memorii a pus să stea mereu la pândă, pentru a culege cât mai mulți cu puțință. — După credința noastră, spuneam, s'a mers pe drum greșit. Toată intervenția are caracter negativ. E îndreptată împotriva altora. Și nită drepturile mari, sângeros călcate de către guverne, ale clerului întreg. Uitare cu atât mai condamnată, cu cât toți miniștrii sunt puși la cazne să facă economii. Iar biserica și slujitorii ei au fost totdeauna un articol utilizat cu diabolică predilecție pentru astfel de scopuri.

Proroci am fost. Și de ce ne-am temut, n'am scăpat. Unei delegații a Asoc. clerului ortodox, d. ministru Lapedatu i-au spus oarșăn, *că se va reduce bugetul cultelor cu suma globală de 140 milioane*. Se va realiza această economie așa, că din salariile actuale ale clerului se vor scădea veniturile din parohie, după anumită cotă. — Delegația în schimb a cerut „să se mențină actualele salarii, cât timp nu se fac reduceri la salariile celorlalți funcționari, publici“. Ceeace arată, că guvernul gândește posibilă o astfel de reducere a lefilor preoțești chiar dacă vor rămâne neatinse salariile celorlalți slujbași ai țării.

Nu știm cum se vor desfășura lucrurile de-acum înainte. Ne place să credem însă, că nu așa cum au pornit. Nu ne putem închipui, că guvernul ar putea traduce în fapt această perspectivă. Ar fi o nedreptate prea mare. Ar fi o lovitură teribilă, pe care preoțimea nu o merită. Și care ar avea urmări păgubitoare pentru țară. Fiindcă ar paraliza în mare măsură activitatea bisericilor, de care totuși a-narhia morală a vremii are nevoie atât de imperioasă.

Ar fi o mare nedreptate. — Astăzi preoții noștri au salarii de batjocură. Cel mai mic încep cu 1760, zi: *unamie șaptesuteșasezeci Lei* pe lună. Absolventul de Academie, cvalificat la fel cu profesorii și cu inginerii, la 2600.

vă de Domnul, care vă așteaptă, că „nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu“ (Ezech. 33, 11); aproplați-vă și fi spuneți, cu fiul risipitor: „Părinte, greșit-am la ceru și înaintea Ta... fă-mă ca pe unul din argații tăi“ (Lc. 15, 18—9“).

Luminoasele învățături ale înaltului Ierarh, suntem siguri, vor picura ca ploaia pe lână, în sufletele celor cărora le sunt menite. Și sunt splendide puncte de mâncare și sugestii pentru inspirații de oratorie sacră pe tot timpul Paresimilor.

Pentru ca să termine, când va fi cu 4 gradații și cu o droaie de copii risipiți prin toate școalele, cu vreo 3800! — E clar: nu există în țară funcționari atât de năpăstuiți. Servitorii, șoferii, ca să nu vorbim de plutonieri și, Doamne ferește, de învățători, sunt tratați cu mai multă bunăvoință și cu mai mari salarii.

S'a zis însă: aceste salarii s'au croit mai mici, fiindcă preoții au și alte venituri, de cari alți funcționari sunt lipsiți. — Nu era greu de dovedit însă, că aceste venituri parohiale în realitate se reduc la nimica toată. Fiindcă pământul nu-și plătește nici munca. Credincioșii sunt săraci. Unii din ei sunt și răi. Fac zarvă și stârnesc mișcare în popor, ca nimic să nu se mai dea preotului, fiindcă destulă plată are el dela stat!

Acum, culmea ironiei, guvernul însuși dă lama în aceste venituri amare, precare, nestatornice. Reduce salariile de până acum pe măsura lor. — Admirați logica: Salariile au fost croite mici, fiindcă se întregesc de-acasă. Acum această întregire se socotește parte integrantă din salariul de batjocură și de sărăcie, care se socotea bun și drept și suficient. — Poate că scăderea va fi și mai mare. Fiindcă 140 milioane reprezintă nu mai puțin de 30% din bugetul cultelor (500 milioane). Cu acest procent vor scade, prin urmare, toate salariile de acum, pentru ca numai bine să atingă 1300—3000 Lei pe lună. — Va fi o frumuseță!

În fața acestei perspective, noi avem un singur cuvânt: *nu credem!* E cu neputință să ni-se facă și această nedreptate. — Preoțimea e gata și acum la orice sacrificiu pentru țară. Dar să fie și ea așezată în rând cu alții. Să i-se ceară jertfă după dreptate și echitate. Să nu mai fie umilită. Și să nu mai fie batjocorită. — A fost chiar destul până acum!

Aceleași metode dominante. Pământ, bani, biserică nouă, casă parohială, — toate de pomană: astea se făgăduiesc, după clișeul bine cunoscut și uzat al celor ce „rup pecețile Unirii“ și se aruncă în brațele singur mântuitoare ale pravoslaviei dominante. Și cum s'a făcut aiurea, așa s'a purces și la noi.

Vreau să zic în colonia *Livada* din eparhia Maramureșului. Fiind în hotarul comunei Livada pământ expropriat și disponibil, au fost colonizați, aci la granița jud. Satu-mare, și câțiva „uniați“. O colonie. O vreme bieții oameni și-au văzut de sărăcie, de lucru și de suflet. Dar numai o vreme. Căci n'a trecut mult și s'a arătat între ei ispititorul, în ipostază dominantă: Dați-vă toți în „legea statului“ și bine are să vă fie. Domn mare, dela București, are să vină în mijlocul celor 9 capi de familie „convertiți“ cu milionu'n geamantan și atunci prin colonia Livada va curge miere și lapte. Loturi noi de

pământ li-se vor da celor ce vor fi aflați pe calea adevărului (ortodox); biserică, școală și casă parohială li-se va ridica și frumoase daruri în bani vor face...

Dar „documentul cel mare“ a întârziat să se prezinte în persoană. Până una-alta a făcut, totuși, altceva: și-a trimis fotografia. Biserica etc., și mai ales milionul, nu se mai văd, nu se mai simt. Pe semne or fi luat-o pe apa Sâmbetii, cum cred și cei păcăliți. — În schimb, uniții au avut parte de bucurie nemincinoasă. Cu 5000 Lei primiți ca danie dela Psf. Alexandru și cu alte 2000 Lei colectați și-au cumpărat un clopot modest pe care, cu mare și sfântă însuflețire, l-au sfințit în 3 Martie c., fiind de față lume multă și preoți din loc și din jur. Și bun e Dumnezeu: acuși o să se înceapă și clădirea unei biserițe ca pentru mâna de binecredincioși din acea colonie. (*Valeriu Gh. Avram*).

Pensionarea preoților. Marți s'a depus la Senat proiectul de lege pentru pensionarea din oficiu a personalului bisericesc. Comisiunea Senatului a admis a se înlocui textul proiectului depus cu cel propus de consiliul legislativ.

Acest text, în formă de articol unic, se prezintă ca o modificare a art. 2, 12 și 16 din legea generală de pensuni din 15 Aprilie 1925.

Și anume: „Preoții și diaconii pot cere pensionarea la împlinirea vârstei de 65 ani. — Ei vor fi scoși la pensie în mod obligator și din oficiu, pentru limită de vârstă la 70 ani împliniți. — Preoții, scoși la pensie pentru limită de vârstă, rămân de drept preoți ajutători la bisericile respective“.

Alineatele b) și c) ale proiectului modifică art. 12 și 16 ale legii de pensuni. Ele reglementează dreptul la pensie al preoților infirmi, modalitatea de constatare a infirmității, precum și incapacitatea de serviciu a lor constatată de consiliul eparhial.

Precum era de prevăzut, proiectul se ocupă numai de preoțimea înscrisă la fondul de pensie al statului.

Comemorarea lui Horia

nu s'a putut face fără obișnuitele înșepături și jigniri la adresa uniților

Semnalul l-a dat patriarhul *Miron Cristea*. În cuvântarea rostită la Teatrul Național din București, I. P. S. S. afirmă, fără să dovedească, „și un caracter religios, în sens ortodox“ (pe lângă cel politic, social și economic) al revoluției lui Horia. Preoții uniți n'au participat, zice mai departe I. P. S. S., la această mișcare decât ca „denunțanți“. În nota marginală ce adăogă la această nechibzuită afirmație, citează cazul preotului unit Avram Șuluțiu din Cărpiniș, care a fost executat de revoluționari.

Care e adevărul?

În deosebire de „revoluțiile“ lui Visarion și Sofronie pe care frații ni le amintesc mereu, la toate serbările naționale, cu atâta delicateță și glogășie, revoluția lui Horia n'a avut caracterul anti-unit pe care unii frați ortodocși îl pretind¹⁾; caracterul ei a fost social, economic, politic, deci general românesc. De aceea, în fruntea trupelor lui Cloșca mergea preotul unit *Gavrilă Sularu* din comuna Mogoș, ducând ca steag o cruce roșie, înaltă de un stâmb și jumătate. (Vezi *Nic. Densușianu*, *Revoluțiunea lui Horia* p. 212). Și, de sigur, acesta nu e singurul preot unit cu crucea în frunte.

Că a fost executat Avram Șuluțiu din

¹⁾ De aceeași credință e și savantul prof. univ. *Dr. Nicolae Drăgan*, care, în *Dimineața* din 1 Martie scrie: „Nu cred că se poate amesteca prea mult elementul confesional în această revoluție cu caracter social și național. Aceasta pentru că, deși Curtea catolică favoriza pe uniți, nu toți grănicerii, la ale căror privilegii răvneau revoluționarii, au fost uniți, nici toți revoluționarii n'au fost ortodocși. Iosif II era tolerant în privința confesională, liberal și democrat în politică. Revoluția lui Tănase Todoran dela Năsăud are alt caracter decât cea a lui Horia: ea este împotriva militarizării și a Unirii; a lui Horia este pentru militarizare și nu este împotriva Unirii, deși făcută în majoritate de ortodocși. Fricțiunile confesionale, câte au fost, se explică prin faptul că Unirea era încă prea proaspătă și propaganda pentru ea și reacțiunea împotriva ei mai dăinuia. Dar fondul revoluției n'avea nimic confesional, el a fost social și național“. *N. Red.*

Cărpiniș, ce are a face? Dar protopopul ortodox din Ofenbaia n'a fost executat și... Cu Nu caracterul confesional de ortodox sau unit era decisiv atunci, ci faptul că cine zice sprijinla sau stâmbinla mișcarea.

Dar se va zice: De ce forțau revoluționarii pe toți cei de altă lege și limbă să boteze din nou, în legea românească? De căsătoriau cu sila pe fetele nobililor ungi (calviniști, unitari, catolici etc.) cu țărani ce mâni? Să nu fi știut corifeii mișcării că să gele apă nu se face?

Nic. Densușianu (op. cit. p. 437—438), cunoscutul monograf al mișcării, consideră, și drept cuvânt, aceste manifestații drept întrații străine, și anume, ca „idei Iosefin“. Împăratul Iosif II a zămislit ciudata idee de contopi cu forța toate naționalitățile prin căsătorie, uitând că dragoste cu sila nu se poate și că o asemenea încercare mai curând duce la destrămarea decât la unire. Tot idee „Iosefină“ e cererea prezentată de oculistul lohar *Molnar von Müllersheim* (fiul popii Tunsu Sadu lui Inochentie Micu), în numele revoluționarilor, de a li-se da funcționari și proprietari germani, nu unguri.

Dar ce să mai stăruim asupra unor lucruri evidente? Nu spune *Horia* în testament ce l-a făcut prin popa *Nicolae Raț* din Măgurele Belgradului că a fost „chizaș“ cu suma de 500 de florinți pentru biserică noastră unită în Tâzeri, astăzi Cizer, județul Sălaj, eparhia Orăștiei? Și oare cine au primit răsplata în dării, alături de consătenii săi: *Matieș*, *Tril Neagu* etc? Nu episcopul ortodox al Sibiei *Ghedeon Nichitici* suma de 1000 de floreni iar *Petro Petrovici*, episcopul ortodox al Aradului, suma de 800 de floreni?

În sfârșit, observăm că oricine, afară de *Dr. Miron E. Cristea*, avea calitatea să fie reproș Bisericii Unite, într-o privință sau altă. N'a semnat I. P. S. S., alături de *Vasile Măgurele* cel de tristă pomenire și alături de *Iosif I. Papp* al Aradului, faimoasa scrisoare circulară Nr. 2602—1916 M. împotriva Românilor care „a călcat fagăduiala de credință, a rupt pecețile contractului în chip perfid și a ridicat arma asupra patriei noastre“ (a Ungarilor).

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

Francisc Hossu Longin

— Rânduri comemorative —

de *Ioan Georgescu*

A fost nu numai unul din cei mai buni filii al Bisericii noastre, ci și un vajnic luptător național, un scriitor talentat, un memorialist neîntrecut.

A participat la toate luptele și manifestațiile noastre bisericești, începând cu cele îndreptate contra autonomiei catolice maghiare și contra episcopiei de Haidudorogh și sfârșind cu participarea sa la pelerinajele noastre dela Roma. A întreținut legături din cele mai prețioase cu aproape toți chiriarhii noștri din ultima jumătate de veac: mitropolitii *Mihail* și *Suciu*, episcopii *Mihail Pavel*, *D. Radu*, *V. și Iuliu Hossu*, *V. Tr. Frențiu*, apoi cu canonicii: *Aug. Bunea*, *I. Boroș* etc. A avut apoi partea sa de merit în înnoirea testamentului nemuritorului *Gheorghe Pop de Băsești* în favoarea mitropoliei din Blaj. În mormântarea lui a luat proporțiile unui eveniment interdictecan. Episcopul său *P. S. Sa Alexandru Rusu* a fost reprezentat prin păr. prepozit *Al. Breban*; fostul său episcop de *Lugoș*, acum de *Oradea*, *I. P. S. V. Tr. Frențiu* prin scriitorul acestor rân-

duri; *P. S. Sa* episcopul Iulu prin păr. canonic *I. Agârbiceanu*, iar mitropolia Blajului prin păr. canonic *Gh. Dănilă*. Iată, de ce credem că e bine să revenim asupra lui, schițându-i pe scurt biografia.

Descendent dintr-o veche familie nobilă românească, din fostul district al Chioarului, *Fr. H. L.* s'a născut în Zam-Hunedoara, la 2.10.1847. Școala primară a urmat-o în Deva, iar cea secundară, liceul, la Beluș, Cluj și Orăștie, unde a întemeiat societatea de lectură a elevilor români, a fost vătavul călușerilor la întâiul bal românesc și unde a trecut și bacalaureatul.

După terminarea studiilor juridice la universitatea din Buda-Pesta, a dat examenul de avocat și s'a stabilit la Deva, unde a practicat avocatura timp de 50 de ani și mai bine, păstrându-și cea mai deplină independență morală și materială.

La Pesta a fost colaboratorul intern al revistelor lui *Iosif Vulcan* „*Familia*“ și „*Gura Satului*“, iar la soc. „*Petru Maior*“ a fost ales de bibliotecar, având o deosebită activitate literară. Pe când era stagiar, i-s'a intentat proces de presă, fiindcă a satirizat lucrarea faimosului spion ungar din București *Koos Ferencz* sub titlul „*Historia Valahilor*, fabricată și clopătită de *Fr. Koos*“. Această lucrare numită spion o publicase, după ce fusese isgonit din București, unde-și făcuse un cuib rentabil, pentru multele lui păcate. Era un

morman de calomnii la adresa a tot ce era românesc. Și aceste calomnii trebuiau să învețe elevii școlii normale de Stat din Deva unde acest autor de pomina ajunsese direct ca răsplată pentru serviciile sale de spion. Curtea cu jurași din Arad l-a osândit la o lună închisoare de Stat, ceea ce a și fost m'voit să îndure în faimoasa temniță din Vărbănești.

Ca avocat și membru în consiliul județului Hunedoara, a avut o viață extrem de agitată ducând o luptă grea, mai ales pentru ținta sa intransigent românească, precum și pentru corespondențele sale din „*Gazeta Transilvaniei*“, la care a colaborat până la moartea neuitatului său prieten și tovarăș de luptă *Aurel Mureșianu*.

La memorabila conferință națională, ținută în Sibiu la 1881, când s'a înființat partidul național român unitar, el a fost unul din cei patru notari ai conferinței, iar mai târziu membru în comitet. Tot timpul lungii sale vieți a fost aderentul neclătit al acestui program, reprezentând alături de *Aurel Mureșianu*, *Alex. Mocioni*, *Aurel Isac*, *Amos Frâncu* etc. nuanța pronunțată pasivistă a partidului.

La 12.10.1882 s'a căsătorit cu domnișoara *Elena Pop de Băsești*, fiica nemuritorului fost președinte al partidului național și al istoricului adunării naționale ținută în Alba Iulia la 1.12.1918. Aflând despre acest proiect de căsătorie, *Nic. Densușianu*, biograful lui *Horia*, îl scrie la 5.6.1882 din București că

am îndrăznește el atunci să ne dea lecții de românism? A uitat că cel, nu știu cum să le cem, trebuie să țină minte tot ce au spus, astfel se dau de gol?

G. Sularu

Cifre buclucase. În *Bilanțul Băncii Naționale a României*, pe anul 1934, putem citi multe cifre grăitoare.

Ele reprezintă *fapte economice* de importanță capitală pentru țara noastră. Unele mi-se ar de-a dreptul *paradoxe*, precum veți conștăta din cele următoare:

În tabloul operațiunilor băncii vedem, că la anul 1934, *efectele scontate* la centrala din București au fost de 20 292.324 000 lei, iar în întreg restul țării numai de 5 166.367 000 lei. La finea anului, Banca avea în portofoliu aproape 3 miliarde la centrala din București și abia un miliard și ceva (1.062.399 000 lei) la toate sucursalele și agențiile din restul țării. Cu alte cuvinte: la centrala din București, banca noastră le emisiune a pus în circulație, a pus la dispoziția institutelor de credit peste 20 miliarde lei, iar în provincie abia 5 miliarde. — Disproporție enormă în detrimentul provinciei!

Se publică în ziare, că *incasările de impozite*, în luna lui Faur, au atins cifra medie zilnic de 64 milioane lei. Din cifra aceasta, 11 milioane le varsă Capitala și 53 milioane restul țării! — Iarăși o disproporție enormă în detrimentul provinciei.

„La plăcinte înainte, la războiu înapoi”. — Oare cei ce învârt șuruburile financiare ale Statului nu au ochi să vadă? (Gavril Todica).

Constituire. Asociația Națională a Studenților Români Uniți (*Astru*) din Capitală și-a ales, pe 1935, următorul *comitet*: Președinte: Iulian Brînzeu; vicepreședinte: Ioan Moisa; secretar general: N. Moldovan; secretari de ședință: L. Mărgineanu și Oct. Bacău; casier: G. Cipăianu; controlor: Cor. Achim; bibliotecară: dș. Maria A. Pop; membri în comitet: dș. Eleonora Vlaicu și Cor. Gheție. — Spor la muncă binecuvântată!

„Papagalii Iezuiților”

Sub acest titlu blajin d. D. S., redactorul „Telegrafului Român” rela discuția actului Unirii dela 7 Oct. 1698, voind să dovedească, cu orice preț — chiar cu sacrificiul adevărului — falșul Iezuiților.

Discuția nu e de astăzi. Cel dintâiu, care a alarmat lumea românească cu svonul acestui falș, a fost Nicolae Densușianu, biograful lui Horia, un cercetător istoric de mare merit. Orbit de prestigiul său de istoric și de cel de vechiu colaborator al său, Dr. Aurel Mureșianu, fostul director-proprietar al „Gazetei Transilvaniei” a deschis larg coloanele acestei publicații pentru a face lumină deplină asupra unei chestiuni atât de importante, cum este unirea noastră cu Roma. Când colo ce să vezi? Nu s'a dovedit nimic din ce se pretindea. Din potrivă, teologul Blajului: Al. Grama și Aug. Bunea au lămurit chestiunea cu desăvârșire. Cel dintâiu din punct de vedere canonic, iar al doilea din punct de vedere istoric. Impotriva acestor dovezi covârșitoare, campania gazetei dela Brașov a încetat și însuși inițiatorul ei, N. Densușianu, s'a dat bătut; n'a mai ripostat nicăiri nimic. S'a convins că greșise și a tăcut.

Cel înțelepti au învățat ceva din această tăcere. Nici un istoric serios n'a mai vorbit de falșul Iezuiților, nici de alianța noastră politică cu biserica Romei. Toți știu de unirea noastră cu această biserică. Regretatul Bunea a fost nevoit să dea explicații elementare de tot, precum că „a se uni” înseamnă „a se face una” cu cineva, nu a se alia. „Unire” nu va să zică „alianță”. De aceea, la 24 Ianuarie al fiecărui an, vorbim de unirea, nu de alianța principatelor române, iar marele nostru poet V. Alexandri a scris „Hora Unirii” nu a Alianței. Bunea arată și temelurile biblice ale unirii noastre religioase. Citează pe S. Pavel: „Un domn, o credință, un botez” (Efes. II, 5). Vezi Cestiani II, 10—11.

Totuși d. D. S. persistă la greșala vădită și dovedită. Pe ce se întemeiază d-șă? — 10. Pe faptul că N. Densușianu și I. Crișan,

ca Români neași, au mai bun simț de limbă decât străinii N. Nilles, Cihac, Miklosich și alții, chiar dacă acești străini sunt somități științifice, cum se întâmplă în cazul de față. Nu tăgăduim românismul lui Densușianu și al lui Crișan. Punem însă la îndoială cunoștința lor exactă despre noțiunile „obicei” și „lege” din discuție. De asta e vorba. Nu de originea și calitatea lor etnică. Nilles, Cihac, Miklosich, or fi ei străini, dar posedă noțiuni filozofice clare și exacte. Și face foarte rău d. S. că contestă pur și simplu unui străin, numai fiindcă e străin, capacitatea de a înțelege bine nuanțele mai fine ale limbii noastre. Nimic mai falș! Chiar Cihac pe care d-șă îl înălțură ca pe un netrebnic odată cu Iezuiții Păr. Nilles, e un filolog de mare merit. Impotriva exagerărilor noastre latiniste de pe vremuri, el a venit cu cele două volume din Dicționarul său să ne arate cât de mare e zestrea noastră slavă. Nu ne-a căzut bine intervenția lui inoportună atunci, dar ea ne-a fost de folos. Ne-a deschis ochii asupra unor mari realități filologice. Cercetătorii de astăzi ai limbii noastre, în frunte cu d. O. Densușianu și sunt recunoscători. Tot așa e cu Miklosich care dă numitelor două noțiuni „obicei” și „lege” aceleași înțelesuri cași Cihac. Dacă nu ne crede pe noi, în această privință, întrebe d. D. S. pe d. Sextil Pușcariu, de ce invită filologul străin ca: W. Meyer Lübke, Bartoli ș. a. să colaboreze la Daco-Romania? Ei, ca străini, nu pot „întui” adevăratele înțelesuri ale graiului nostru!

Dar să admitem, că străinii nu pot fi autoritate în materie de limbă românească, precum greșit pretinde d. D. S. Rămân autorii români, cari și ei disting clar cele două noțiuni. Nu numai Aug. Bunea face această deosebire, pentru care, ca și pentru alte lămuriri ce nu-i convin, d. D. S. crede că-l poate executa cu un „mersi!”. Înaintea lui Bunea, nemuritorul Gheorghe Șincal tradusese exact cuvântul latinesc din discuție „ritus” prin „lege, nu prin

a auzit dela Barișiu și dela alții numai bine despre familia aceasta și în deosebi despre consoarta lui; de aceea îl felicită din toată inima. În adevăr, el întemeiază un cămin românesc de model, o casă de o rară ospitalitate, în care, în cursul anilor, s'au perândat aproape toți bărbații vieții noastre publice, și în care s'au discutat și hotărât multe chestiuni de mare interes național. Rar a plecat cineva dela această casă fără de o mângâiere, fără de o plăcută aducere aminte, fără de o vorbă bună. Cred că nimic nu caracterizează mai mult această căsnicie ideală decât cuvântul ce am auzit din gura doamnei Elena, la înmormântarea lui, că, în cei 53 de ani de conviețuire, moartea lui a fost unica mâhnire ce i-a pricinuit.

Ca director al despărțământului Deva al Astrei, ani dearândul a fost unul din cei mai iscusiți propagatori ai culturii românești, dând un puternic sprijin și Reuniunii femeilor române din județul Hunedoara.

Pentru aceste fapte, precum și pentru activitatea sa ziaristică, a fost urmărit, pas de pas, de procurorii unguri. Pretexte? Câte vrei! Ba că e „complice păcătos cu societăți secrete din țară și străinătate”, ba că e „răspânditor de proclamații revoluționare”, ca aceea a studenților din Paris; ba că elogiază pe „instigatori” etc. I-s'au făcut ridicole perchiiziții domiciliare cu amende cassate; i-s'au spart de nenumărate ori ferestrele; a fost denunțat

la camera avocaților ca rău patriot. În fine, tribunalul din Alba Iulia l-a condamnat la închisoare de o lună, osândă ce a fost nevoit să împlinească.

A fost târât într'un proces de presă pentru articolul „Mea culpa” din „Gazeta Transilvaniei”. Procesul s'a intentat la tribunalul din Tg. Mureșului. Preșida faimosul Lazar, insultatorul memoriei lui Avram Iancu. Procurorul a rostit un strașnic rechizitoriu de o oră și jumătate împotriva inculpatului. Întrebându-l președintele, ce are de zis, el a răspuns: „Mă simt nevinovat. Nu aflu trebuință să dau nici un răspuns pentru apărarea mea”. Această declarație neobișnuită a supărat foarte mult pe judecătorii unguri. L-au condamnat la un an închisoare de Stat și o mie de coroane-aur, cheltuieli de proces. S'a întâmplat, însă, o minune. În urma apelului înaintat, Curtea de Cassație din Buda-Pesta a anulat atât sentința curții cu jurați, cât și a tribunalului, revizuiind procesul în fond și în formă, lucru ne mai pomenit până atunci.

E apărător în celebrul proces al memorandumului, apoi în procesul intentat studenților Ion Scurtu, Gh. Novacovici și Coriolan Steer dela universitatea din Cluj pentru coroana ce au depus pe mormântul lui Iancu. Această coroană a fost demnul răspuns al tinerimii române la provocarea procurorului Lazar, care, în cursul unor debateri, a numit pe Avram Iancu „conducător de bandiți ucigași”. Coroana

depusă de cei trei tineri avea o superbă fundă tricoloră cu inscripția: „Lui Avram Iancu. Dormi în pace. Noi veghem. Tinerimea Română”. Dar acest inofensiv semn de pietate n'a putut să rămână nici 24 de ore pe mormântul lui Iancu. Jandarmii au ridicat imediat coroana ca un „corpus delicti”, iar presa ungară șipa ca justiția să-și facă datoria „patriotică”. Biata justiție! Ca și cum patriotismul ar fi mai presus de dreptate și de umanitate! Prima desbatere a procesului a fost la judecătoria de ocol din Baia de Criș. Cei trei studenți s'au purtat așa de brav, încât unguroaicele le-au oferit, în semn de admirație, buchete de flori. Judecătorul, un Sas renegat, i-a osândit la închisoare de trei luni și să suporte cheltuielile procesului. Eșind în ziua următoare tinerii din nou la mormântul profanat al lui Iancu, ei au fost însoțiți de apărătorul lor Fr. H. L. Acesta, pentru a evita scandalul ce volau să provoace jandarmii unguri, în loc de orice discurs, a rostit cu evlavie un „Tatăl nostru”, a sărutat crucea dela mormânt și a plecat, urmat de numeroasa asistență românească, în ciuda furiei neputincioase a jandarmilor unguri. — A doua desbatere a acestui proces a avut loc la tribunalul din Deva. Și aici cei trei studenți au avut o atitudine din cele mai demne. Cu acest prilej, „au buit la vale” și rudele rămase în viață ale lui Avram Iancu. Doamnele și domnișoarele îi primiră cu o ploaie de flori, de urale, de cântece nesfârșite

credință" ca Crișan, în expresiunea „ad observantiam graeci ritus”, pe care a redat-o cu cuvintele „ținându-și legea grecească”.

2. Iezuiții au putut face falșul, deci l-au făcut! Afirmă d. D. S. Și care-i este dovada? D-sa pretinde că ei l-au ținut ascuns, să nu-i poată prinde nimeni cu ocaua cea mică. Cum l-au ținut ascuns? Nu ni l-au păstrat chiar ei în colecția de documente a lui Hevenes, la biblioteca universității din Buda-Pesta? Se putea alege un loc mai sigur și mai potrivit? Și ce mai dovedește încă falșul Iezuiților? Faptul că cele două manifeste (cel românesc și cel latinesc) nu se potrivesc, deși se pretinde că ele sunt semnate în același sinod de Unire (7 Oct. 1698). Cludați falșificatori mai sunt și Iezuiții aștia! Nu numai că nu distrug documentul care i-ar putea compromite, dar ei redactează textul latinesc al manifestului tocmai pe verso, adică pe dosul cărții de mărturie din chestie! Încă ceval în textul lor latinesc nici o răsătură, nici o ștersătură, nici o adăugire ulterioară, care să poată da ceva de bănuț. Și totuși ei sunt cei vinovați. Curat povestea cu lupul și mielul! Cine falșifică, face bătăranii enorme. Să ne gândim la falmoasa cronică a lui Hurn cu ducele Compodux de pe vremuri, care ne-a făcut de râs înaintea lumii.

3. „Uniația” e rea fiindcă e hibridă. O osândesc și dd. Chiril Korolevsky și M. Theodorian-Carada — Așa pretinde d. D. S. în alt punct al lungului său articol. Se vede că d-sa nu cunoaște de loc activitatea științifică a acestor scriitori. Primul a tipărit multă vreme excelenta revistă „Studio” la Roma, pledând în nenumărate studii și articole pentru convertirea „disidenților” la catolicism. Al doilea e autorul excelentelor lucrări „Pax”, „Din frământările trecutului”, „Papa” ș. a. cari sunt tot atâtea apologii ale unirii noastre cu biserica Romel. Că ei critică și anumite inovații cari nu le convin, e altă socoteală. Aceste critici privesc bărbile și hainele popilor, anumite cuvinte și expresii mai puțin literare, nu însă fondul dogmatic al acestei uniri. Deci, ce valoare are invocarea dumnilor în discuție?

4. Dar Iezuiții sunt răi în sine. Ei „au lucrat cu o dibăcie neîntrecută”. Noi „amăriții de uniați”, am căzut și cădem mereu în cursele lor. Așa scrie mai departe pe atotrăbdătoarea hârtie, d. D. S.

Coroana lui Iancu multă vreme s'a păstrat la tribunalul din Deva. La cererea lui Fr. H. L. i-s'a predat acestuia, care apoi a așezat-o într-o cutie cu acoperiș de sticlă și a dus-o la biserica din Tebea, unde se păstrează și astăzi.

Ei a apărut, însă, nu numai luptătorii naționali de seamă, ci și oameni de rând, ca moșul Ion Doș al lui Toader din Valea Brad.

În timpul războiului a știut, ca puțini alții, să-și păstreze independența și demnitatea națională.

La istorica adunare din A. Iulia la 1. 12. 1918 a fost delegat al jud. Hunedoara. Tot asemenea la Marele Sfat din Sibiu.

De două ori a participat ca senator la legiurile României întregite, luând cuvântul la discuția Legii Agrare.

A depus la Biblioteca Universității din Cluj o colecție de cărți, scrisori, documente familiare și politice din cele mai prețioase pentru istoria noastră națională.

La 12. 10. 1932 și-a serbat nunta de aur, când a fost distins de M. S. Regele cu ordinul Ferdinand I. în grad de comandor.

A decedat în ziua de 12 Februarie 1935. Odihnească în pace!

Că Iezuiții sunt dibaci, o știe toată lumea cultă. A spus-o cu atâta competență celebrul istoric englez Macaulay scriind: „Unde predica Iezuiții, bisericile erau prea mici pentru mulțimea ascultătorilor. Numele de Iezuit pe pagina de titlu a unei cărți asigura succesul ei; puternicii și nobilii își șopteau istoria vieții lor în urechile Iezuiților. La picioarele lor creștea tineretul clasei superioare și de mijloc din fragedă copilărie și până în vârsta bărbăției. Literatura și știința în mâinile lor au ajuns din nou aliatale credinței creștine”. Și o spun cele mai distinse familii din Europa cultă. Fratele mareșalului Foch este Iezuit. Fiul cancelarului și filosofului german Hertling intră și el în acest ordin călugăresc. Și este familie nobilă cu reputație istorică în Franța, Belgia, Spania și Italia care să nu se fălească cu câte un membru al ei, intrat în Societatea lui Isus?

Așa fiind, „amăriții de Uniați” încheie: Mai bine cu oameni de treabă la pagubă, decât cu cel de nimic la câștig!

Ion Ceparu

Mergem acasă... Sfinții, în limbajul lor, vreau să zică printr'asta: în ceriu. În sensul acesta a răspuns și mucenicul chinez Marcu Ki, nepotului său Francisc care, în drum spre poarta orașelului Ie-Chong-Teu, unde-i aștepta pe toți ai familiei barda călăului, a făcut ochii mari întrebând, în înghesuiala darabanei, pe buhicul ce-l învăluia în căldura privirii iluminate: unde mergem noi acum?

Asta era în dimineața zilei de 9 Iulie 1900. Răscoala boxerilor băntuia cu turbare. Deviza cărdurilor de ucigași înarmați suna scurt și sinistru: moarte creștinilor! Îndeosebi căpeteniilor acestora. Iar Marcu Ki era un fel de căpetenie. Mănunchiul de creștini din târgușorul pomenit de el asculta și dânsul tuturor toate se făcea: trăgea clopotul casei de rugăciune; conducea rugăciunile obștești (preot se nimerea cam rar); pregătia pe cei ce se gândiau să îmbrățișeze creștinismul; întărea pe cei ce se clătinau și tălmăcia, în dese adunări ale fraților de credință, știrile și învățăturile cuprinse în Le Messenger du Sacré Coeur ce le venia din Shanghai. Într'aceea găsia timp din destul și pentru ai casei, ca să crească și să se întărească întru Domnul.

Urgia vrăjmașilor Crucii îl află săvârșind slujba slugii credincioase și neînfricate. I-s'a spus din vreme să-și vadă de scăpare. El însă a vrut să rămână până în capăt între frații de credință; fie ce-o fi. Se temea nu cumva să slăbiască vreunul în alipirea de Hristos și să-L tăgăduiască. Așa se face că apucă în mâinile fiorosului Lu-Las-Jun, vătăvul bandei de boxeri ce daseră peste Je-Chong-Teu. „Iată prilejul cel bun. Vom ajunge deadreptul în raiu. Mai ales dacă nici unul dintre voi nu se va lăpăda de credința sa creștină”. Astfel grăit-a acest ostaș al Domnului căsenilor săi: nurorii Marta, încunjurată de trei fii ai săi: Maria de 6 ani, Francisc de 9 ani și Varvara de 11 ani; și fiului său de al doilea, Petru, care era de față și el cu nevasta sa cu trei copilași: Iosif, de 3 ani, Maria, de 7 și Jun Tao de 9 ani. — Pe toți aceștia i-au decapitat în ziua de 9 Iulie 1900, în plânsetele și valetetele de durere de mulțimii de față la această măreață tragedie a eroismului creștin.

Marcu Ki și-a păstrat calmul și seninătatea netulburată până în sfârșit. Târât în fața mandarinului Chang-Hoei și ispătit să-și renege credința barem până trece viforul boxerilor, își întreabă judecătorul: DTa omori-ți-ai tatăl, numai ca să-ți mântui vieța? La ceea ce acela și-a frecat mâinile și cu un gest de uimire l'a dat în seama călăilor. În fața morții cere un singur privilegiu: el să fie decapitat cel din urmă. Și la

fiecare i-a șoptit încurajator: Inchide dragă, și o să-i deschizi în lumina cerească. Nu te teme, puiule, porțile raiului te-așteaptă deschise larg”. — Până a căzut sub bardă și capul său de mucenic al cărui sâmbur a sburât în slăvile cerești.

Scriem rândurile acestea din prilejul a ceperii procesului de beatificare a lui Marcu Ki din China îndepărtată. Facă ceriul să vedă cât mai curând strălucind în lumina altarelor bisericii lui Hristos și pe acest frate de galbenă și erou al Evangheliei. (R. Negru).

Buni și răi

— La problema celor ce învață pe alții

de Gavril Todu

III.

Prin 1900—1901, când studiam în Germania chimia industrială, o lectură din o V mai atractive pentru mine era: *Selbsthilfe*, de Samuel Smiles (tradusă nemțește de Ho Reclams Universal-Bibliothek, no. 3267—de Volumașul cuprinde conferințele ce renumiți autor le-a ținut într'un cerc de meseriași, calzi de comerțanți, într'un oraș din nordul Anglie. În stil sobru, cu exemple bine alese, se dau sfaturi și îndemnuri sănătoase pentru activitatea din viață, o adevărată hrană sufletească dupăcum se poate aprecia și din problema tratate:

1. Auto-ajutorare individuală și națională. 2. Capi de industrie — inventatori și producători — 3. Trei olari mari: Palissy, Boetig și Wedgewood. 4. Silință și stăruință. 5. Măloace auxiliare și ocazii. — Lucrări științifice. 6. Artiști. 7. Muncă și nobleță. 8. Energie și curaj. 9. Oameni de afaceri. 10. Banii: uzul și abuzul cu ei. 11. Auto-educație. 12. Ușurințe și dificultăți. 13. Modeluri. 13. Caracterul.

Învățământul ce se desprinde din capitolele acestei scrieri se poate rezuma în fraza: „Virtutea cea mai mare e stăpânirea de sine”.

Pe cât știu, cartea nu e tradusă românește, dar avem scrieri de acelaș gen. — Una e intitulată „Din putere proprie”, compusă și tradusă din nemțește, de omul de inimă, care a fost Nicolae Petra Petrescu (Biblioteca po a „Asociațiunii”, no. 35 Sibiu, 1909, 162 pag. și cuprinzând bibliografiile detaliate ale renumiților: Mihail Faraday, fizicianul; Elias Howland, inventatorul mașinei de cusut; Sir Humphrey Davy, chimistul; Iohn Valter, fondatorul ziarului „Times”; Robert Fulton, părintele vaporilor; George Stephenson, urzitorul căilor ferate; Heinrich Schliemann, descoperitorul ruinelor dela Troia.

— A doua scriere este, sau ar putea fi, *Educația prin sine însuș*, de G. Aslan, (ediție III, „Biblioteca pentru toți”, no. 787—8, București, 1912), dacă nu i-ar fi eronată concepția fundamentală, neadmițând nici un scop ultra-terestru, nici un scop terestru vieții omenești, ci numai scopul pe care și-l dă omul, adică unul foarte inferior, fiindcă omul nimic bun și durabil nu poate face dela sine.

Această lipsă de concepție superioară vieții face impropriu scrierea de a se da în mâinile tinerimei neorientate, cu toate că din punct de vedere științific e foarte instructivă. O pot ceti cu folos numai intelectualii mai orientati, cari știu face discernământul necesar între opiniile subiective și faptele obiective.

IV

Trebue să admitem, că și dela Unguri ar putea să învâțăm multe lucruri folositoare. Abstracție făcând de șovinismul lor păcătos, și

are și-au atras odii tuturor cetățenilor hetero-
lofi din fosta Ungarie, ar trebui să-l admirăm
în mai multe considerații.

Așa, bunăoară, sub raportul *religios*, el
e timpuriu s'au îndreptat spre Roma. Ceeace
fost decisiv pentru cultura lor ulterioară, a-
gurându-le superioritatea incontestabilă a-
upra popoarelor vecine de religieune slavo-
rtodoxă, spre care ne-a împins soartea și pe
noi români. Cu unirea noastră din 1700 am
tenuat încâtva, am îndulcit puțin vitregimea
ortofil. Dar nu în măsură apreciabilă, ca să nu
mai avem de învățat dela alții.

Suntem departe de a avea scriitori-a-
nalogești ca odinioară *Petru Fázmany* sau mai
nou *Prohászka Ottokár*, ca să nu amintesc
pe aceștia. — Să ne oprim la *Prohászka* și
la scrierea-i *Diadamas világnezét*, pe care ne-a
lat-o în traducere românească *păr. Ioan Rinea*
sub titlul *Concepția superioară a vieții*, după a
7-a ediție maghiară. (La noi va ajuta oare
dijla II?).

Scopul scrierii este științific și religios:
le a aproia ideea și idealul doctrinei creștine
le sensibilitatea și ideologia intelectualilor din
ilele noastre.

Știința, cu formidabilul ei progres tehnic,
le-a dat civilizația modernă, lăsând în umbră
credința religioasă cu dogmele ei imobile, imu-
abile, rigide. Monismul științific, dintre repre-
zentanții cărora amintesc la acest loc numai
pe *Haekel* și *Ostwald*, pretindeau la tot pasul
la nimic să nu admitem dacă nu e trecut prin
illera raționamentului științific: Tot ce nu re-
zultă probațiunii științifice: e iluzoriu sau in-
existent!). „Umătorul progres tehnic și știin-
țific — cum observă foarte just *păr. Rinea* —
realizat de rațiune în cucerirea lumii externe, a
măguit și a deșteptat în sufletul omului de
azi „trufia vieții“ (1 Ioan II, 16) în așa măsură
că el, în beția acestei trufii, s'a apucat să clă-
dească o nouă și mai fericită lume, numai pe
temeliile adevărului științific. Și cum i-s'a pă-
rut că cel mai serios obstacol în calea acestei
realizări este vechiul adevăr al ideii creștine,
atăcat-a adevărurile acesteia, când cu armele
ușoare ale indiferentismului, ironiei, batjocurei
și disprețului său, când în armura grea a unei
violente și dușmănoase critici cu aspect
științific“.

„Iată cum, în actuala orientare a civili-
zației moderne, s'a ridicat în fața sentimen-
tului religios al omului un nou și redutabil
dușman, care înfrățit cu cei trei vechi adversari:
pofta ochilor, pofta trupului și trufia vieții —
contribue în cea mai largă măsură la înstrăina-
rea minții și a inimii intelectualului de azi
față de idealul creștin“.

Iată însă, că toată civilizația sclipitoare
a timpurilor moderne nu face pe omul de azi
mai ferit decum îl făcea barbaria străveche pe
omul timpurilor preistorice. Observația zilnică
ne spune, că sub strălucirea exterioară a cos-
tumentelor de mătăasă și a bijuteriilor de aur și
diamante de multe-ori ard dureri prometeice,
iar supliciile sufletești nu se pot ascunde sub
fardul aplicat cât de măestrît pe fața su-
ferințelor și suferindelor, ci prea adeseori se
termină (sau mai corect: se încep) cu multiple
metode „științifice“ de suicidiu.

Cu un cuvânt, omul modern nu e fericit:
indiferent dacă se plimbă în limusine sau în
aeroplane; dacă își petrece zile și nopți în
accelerat sau în expres. De multe ori aleargă
fără scop și țintă, ca un zănat, numai ca să-și
uite te miri ce. — De clasa muritorilor de rând

nu mai vorbim, de șomerii muritori de foame
de toți desmoșteniții și nevoiașii!

Situația e sinistă și inexplicabilă, dacă
ne ținem de filozofia monisto-științifică. Cel
bogat nu e fericit: cum se poate? Științificește
am înțelege pe săracul muritor de foame, că
nu e fericit, nu e mulțumit. Găsim chiar și
cauzele mizeriei lui: că e leneș, că e bețiv,
criminal etc. etc. Că „nu merită să albă ceva
și să trăiască...“). Dar bogatul cu averi de
miliarde, de ce nu-l fericit? Iarna și-o poate
petrece pe la Cairo. Vara în munții răcoroși
ai Elveției. Primăvara pe la Abazia sau pe
Riviera.. El totuși nu e fericit și — prin ironia
sortii — nu e pro lific, cu toate că ar putea
crește și susține sute de copii. — Nefericirea
il urmărește pretutindeni, împlinind cuvintele
lui *Horatîu* (ad *Grosphum*):

Non enim gazae neque consularis
Summovet licitor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta sonantes.

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ociur cervis et agente nimbo
Ociur Euro.

(Că nu comori și licitor consular poate înlă-
tura turburările cele nefericite ale minții (su-
fletului) și grijiile cari zboară în jurul locuin-
țelor pompoase. Grija supărătoare se urcă pe
năile cele căptușite cu aramă și nu părăsește
nici cetele călăreșilor, mai iute fiind decât
cerbil, mai iute ca (vântul) *Eurus*, care mână
norii).

Nu mă pot extinde mai pe larg asupra
acestei lucrări, ci doresc să le cetească fiecare
amator în cele 25 capitole și adaosul ce ur-
mează. Cartea nu ar trebui să lipsească din
biblioteca nici unui intelectual și din nici o
bibliotecă școlară.

Traducerea e clară și fluentă. Dacă ar fi
să-l relevez totuși ceva scaderi, observ că și
păr. Rinea contribue la eliminarea cuvintelor:
cuget, cugetare, cugetător din vocabularul filo-
zofic românesc, înlocuindu-le sistematic cu:
gând, gândire, gânditor. Apoi mai întâmpinăm:
pilda, belșugul și câteva barbarisme la modă.

Dar în punctul acesta probabil e chestie
de gust.. Eu, și mai ales amicul *I. Corbu* dela
Cluj, nu ne putem împăca de loc cu barbaris-
mele superflue, inutile, în scisul românesc.

În genul „Concepției superioare a vieții“
putem aminti scrierile lui *Petrov*, traduse de
di *Păcățeanu*. Le-am fost cetit la timpul lor,
dar acuma neavându-le la îndemână, nu mă
pot ocupa mai în special cu ele.

Sine ira et studio. Noi, Români, sun-
tem un popor începător. Adevăr incontestabil
și cunoscut de toți. Mai ales se adeverește
aceasta despre biserica noastră unită și or-
ganizațiile ei. Preoțimea noastră nu atinge
nivelul celei apusene. Ordinele monahale ne
cam lipsesc. Organizațiile și asociațiile religi-
oase sunt în nucleu. Ne mângăie însă un lucru,
că din zi în zi mergem tot spre mai bine și
spre mai mult, iar situația bisericească de-
vine din ce în ce mai trandafirică. Fapt de
care — se pare — nu ține cont o revistă din
Lyon-ul Franței.

Iată de ce-l vorba. Revista: *Les Missions
Catholiques*, în no. din 1 Februarie a. c., pu-
blică un articol intitulat „Grăunțul de muștar
în România“. Articolul e cam unilateral.

Cu argumente citate din diferiți scriitori
români, fără deosebire de religieune, Autorul
constată că în România există un curent pro-
nunțat pentru unirea Bisericilor, sub cărna

sf. *Petru* dela Roma. „Mi-se pare clar — spune
dânsul — că ora a sosit, de-a aduna în jilni-
țele Părintelui obștească acest seceriș copt pe
țarinile bisericii românești. Durerea! De acest
seceriș *Isus* încă ar putea să spună cu întris-
tare: „Secerișul e mult, secerători însă puțin“. *In afară de Clerul de mlr*, care din motive
speciale României, e foarte puțin pregătit la
acest lucru, noi nu numărăm decât o mână de
călugări“. „Printre ei, Călugării Franciscani, Mi-
norii conventuali... merită o atenție cu totul spe-
cială“. — În cuvinte alese urmează istoricul
așezării și înființării misiunilor franciscane în
România, precum și situația de astăzi a lor,
activitatea și preocupările variate.

Și acum câte-va observații, sine ira stu-
dio: Clerul nostru de mlr, hai să zicem, că nu
e în întregime la înălțime; însă nu mai puțin
adevărat e și aceea că, astăzi mai mult ca
orșicând, el trăiește o epocă de progres și
radicală transformare. Marea parte a preoților
noștri se năzuesc de a face cu un pas mai
mult decât predecesorii lor, dovedind un zel
demn de laudă spre a corespunde și cores-
pund clar, cerințelor, și nevoilor în mijlocul
cărora trăiesc. Mai mult, există o elită în
sînul acestei preoții, care e absolut ireproșă-
bilă sub orice punct de vedere. Nu trebuie uitat
nici aceea că mai sunt și alte ordine călugă-
rești în țara noastră, cari — har Domnului —
joacă un rol important în viața religioasă a
Bisericii noastre. Activitatea lor multilaterală
ne este tuturora cunoscută. Încât nu se poate
vorbi de „Grăunțul de muștar în România“,
fără a face cea mai mică amintire de ei. —
Termin cu cuvintele Sf. Spirit: „Umilește-te
în toate și vei afla har înaintea lui Dum-
nezeu“. (Eccl. III, 20). (*Pr. Șt. G. Dragu*).

Bate „Telegraful“

— Scrișoarea unui preot *) —

Arad, 7 Oct. 1913

Am primit aceste rânduri dela un tânăr preot al
nostru de prin părțile mărginașe. Le publicăm în între-
gime, fiindcă exprimă un adevăr, la care ne-am gândit
și noi de multă vreme. Rămâne să mediteze asupra lor
și stăpânii confratelui nostru dela Sibiu. Iată-le:

Onorată Redacțiune,

Eu am trei zile în săptămână, când îmi
vine să mă fac papistaș: Miercuri, Vineri și
Duminică. Îmi vine să mă dau cu *Majlath*,
uneori de plictiseală, alteori de revoltă. Și sunt
momente când amândouă aceste patimi mă
îndeamnă să-mi părăsesc strămoșeasca noastră
lege. Înțelegeți și d-voastră: — Sunt cetitor, de
vole de nevoie, fiindcă aceasta așa merge în
constituționaliceasca noastră biserică, al *Tele-
grafului Român*. Vorba vine: cetitor; sunt abonat.
Plătesc totdeauna, când îmi ridic congrua, ce
„se cere“. Plătesc dar și abonamentul „Tele-
grafului“. El bine, în aceste trei zile, cam pe
la zece, că atunci vine poșta, încep să simt,
fără să-mi dau bine seama, mai întâi așa ca
o undă de noroc, pe urmă mă năpădește un
fel de toropeală la creeri și sfârșesc prin a
mă vâlta de șale. Când am isprăvit cu acest
canon, atunci sunt sigur că vine poștarul cu
„Telegraful“. Am noroc că uneori mă prinde
această boală prin biserică, încurcat cu
vr'un botez ori cu vre-o slujbă de deslegare.
Las toate în clipa aceea și mă duc în altar,
mă așez la proscomidie în genunchi și mă rog
duhului marelui Andrei: — Prea Sfinte Arhie-

*) Rândurile ce urmează au văzut lumina tiparu-
lui în Nr. 209 al *Românului* din Arad, la 8 Octomvrie
1913, și arată în trista ei lumină mentalitatea sibeiană,
care cearcă astăzi să monopolizeze nu numai trecutul
ci și prezentul și are îndrăzneala de-a împărți în lung
și larg lecții de românism!
(N. R.)

*) Vezi mai ales *Monistische Sonntagspredigten*
de *Wilh Ostwald*.

*) Cu toate acestea, el trăiește, vegetează și e
prolific.

piscoape, vezi-mă de acolo din rai și scapă-mă de chinurile... Și par'că ruga aceasta mă mai ușurează. Prin fumul de tămâie, pe-o rază de soare se lămurește undeva deasupra altarului chipul neuitatului arhieru, sever, înălțător, ținând în mână un număr din vechiul „Telegraf” scris cu slove chirilice. Mă mai ușurează, cum zic, și mă îndeamnă să mă potolesc. Dar nu-s totdeauna în biserică. Și aceasta-i beleaua. Atunci trebuie să rup banda de pe gazetă și să-mi fac datorla.

Doamne, Doamne, multe sunt încercările la care ne supui...

„Telegraful” n'are nici o știre pe care să nu o fi cetit în „Românul” bunăoară, că eu, pe cum știți, sunt și abonatul d voastră. „Telegraful” n'are nici o îndrumare culturală serioasă. „Telegraful” n'are nici măcar o propagandă duhovnicească religioasă, că doar nu cumva se va socoti de astfel o predică pe care a ținut-o Prea Onoratul domn protopop al nostru la un examen oarecare. „Telegraful” n'are nimic. E gol ca napul. E sec ca o — nu știu cum aș mai zice. Și dacă se potrivește de mai aduce și el vr'o noutate, atunci, Onorată Redacțiune, e sălcu ca o fântână părăsită. Ba, are totuș ceva organul mitropoliei noastre. Are o pagină a patra. Ei, asta, n'am nimic de zis. Pagină mai bună ca aceasta nu se mai pomeneste să cetesti. Doar ea dacă mă întărește în suferințe: aici cetesc toate „escrisurile de concurs” pentru învățători și preoți. Nu știu cine va fi redactându-o, dar merită toată recunoștința mea și a fraților mei întru durere. Și mai are ceva „Telegraful” — n'ar mai fi având! Are din când în când, destul de des de o vreme încoace, are articole de „impăciuire”. Și cu aceasta am ajuns la partea revoltătoare. „Telegraful” se face canal de scurgere al tuturor acestor fel de îndemnuri. Și, dacă s'ar scurge așa într'un râu undeva, într'o apă curgătoare, în Tâmbin să zicem, ar fi ce ar mai fi. Dar el se scurge pe reverențele noastre. Mă rog, gândiți-vă și d-voastră, cu ce am greșit noi de suntem atât de murdăriți? Nu mai vorbesc de lucruri vechi, de Mangra, de Brote și de alți babeși, pentru că, iacă, aci e numărul 16 din anul acesta. Unul se iscălește cu o steluță, batjocurind astfel aceste minunate corpuri cerești, în fața căror sufletul nostru se oprește surprins de cel mai sfânt idealism; unul de iscălește cu o steluță, ne scrie să facem de acum „politică chibzuită”. Înțelegeți și d-voastră: la o politică chibzuită! Ca și când oamenii serioși s'ar putea gândi și la o politică nechibzuită. Dar articolul acesta, calea-valea, e scris slab și nu spune nimic altceva decât vorbe goale, platitudini, cum ați zice d-voastră. Un articol însă care m'a făcut să-mi crepe obrazul de rușine, care m'a revoltat până în adâncul sufletului, m'a făcut să arunc gazeta din mână, de s'a speriat preuteasa ca de altă ceea, un articol care mi-a trezit iar gândurile cu papistășie, a fost cel din numărul 97, pe care, dacă cumva îl veți fi trecut cu vederea*) îl dau aici. Are titlul „Contele Tisza și Românii”. Zice după cum urmează:

„In zilele din urmă a fost din nou vorba, în ziarele maghiare și în cele românești, despre intențiunile guvernului de a ajunge la înțelegere cu Românii, prezentându-se lucrurile însă astfel, ca și cum împăcarea s'ar încerca de nou în urma unei presiuni venite de sus, în scopul, ca raporturile dintre monarhia noastră și regatul român să nu se înăsprească și mai tare. Dela un politician de frunte, pus în poziția de a cunoaște bine intențiunile actualului guvern, primim însă informația, că nu e vorba de nici o presiune dela loc mai înalt asupra guvernului cu privire la împăcarea Românilor din Statul Ungar, ci, dacă firul pertractărilor cu

*) Vezi „Românul” de Vineri săptămâna trecută. (Red. Românul-ului).

conducătorii Românilor va fi reluat, aceasta se va întâmpla, pentru că contele Tisza, actualul ministru-prezident, cam de douăzeci de ani se ocupă în mod permanent, cu toată seriozitatea și sinceritatea, cu chestia română din Ungaria, cu rezolvirea ei pacinică, pe calea aplanării divergențelor și a eliminării motivelor agitaționale, condus fiind de năzuința patriotică, de a da chestiei o astfel de rezolvare, care, pe lângă interesele Statului, să satisfacă pe deplin și interesele politice și culturale ale Românilor, și să asigure astfel pacea desăvârșită, pe multă vreme înainte, între Maghiari și Români.”

Acum, firește, se va zice că blagoslovitul nostru organ citează numai pe „un politician de frunte” în rândurile acestea. Ei bine, nu-i adevărat. Il citează, dar nu-i face nici un comentariu și aceasta însemnează că se identifică cu d. Bela Iankovich, căci acesta este „politicianul de frunte”, care a fost pe la Sibiu la masă la Prea Sfinția Sa Mitropolitul și despre a cărui prezență în cetatea lui Hermann „Telegraful” aduce tocmai în acelaș număr un lung articol foarte amănunțit. Il citează și nu-l comentează, ceea ce va să însemneze aceasta:

— Românilor, cinstiți preoți și protopopi, ai noștri cetitori, să nu care cumva să credeți, că contele Tisza s'a speriat cătuș de puțin de atitudinea din urmă a Regatului fraților noștri, Să nu care cumva să vă amăgiți cu părerea că armata regelui Carol a trezit vr'un respect în fața acestui grozav stăpân al nostru. Toată însuflețirea voastră, trezită cu acest prilej, tot val-vârtejului de entuziasm al Românilor de pretutindeni e fiacără fără foc, fiindcă horibilul conte Ștefan Tisza stă și acum tare și atotputernic deasupra noastră. Nu vă amăgiți, eliminați din sufletele voastre toate „motivele agitaționale” (ce vorbă frumoasă!) și împăcați-vă, căci România, biet stătuțel fără însemnătate, nu va putea scăpa nici odată din mâinile lui...

Așa spune „Telegraful” cel cu „politică chibzuită” și eu stau și mă crucesc împreună cu preuteasa, că și ea, minte slabă de femeie, tot pricepe înțelepciunea gazetel, pe care o plătesc cu șasesprezece coroane pe an, trăgându-mi-le dela gură. Așa spune, și eu mă crucesc, neștiind cum aș putea potrivi o vorbă ca să-l spun pe nume acestei... botezați o d-voastre! Așa spune organul mitropoliei noastre și eu mă gândesc, că oare ar fi putut cineva să dea o palmă mai pe telegraf întreg neamului românesc? Nu s'ar fi putut. Nici nu mai vorbesc de neadevărul absolut care se ascunde în aceste rânduri. „Românul” aduce doar în fiecare zi știri despre îngrijorarea care stăpânește la Viena și, prin urmare, și la Budapesta asupra atitudinii, pe care va urma să o ia România față de monarhia noastră. Toți „politicianii de frunte” ai Ungurilor se tem de puterea noastră desvelită în timpul din urmă cu o strălucire atât de rară. Atunci, pentru ce acest păcat, prea sfințit „Telegraf”? Da, păcat în cel mai crud înțeles al cuvântului. O spun aceasta eu, slujitor în fiecare Duminică la altarul Domnului. Pentru ce intenția aceasta de a ne zăpăci bletele noastre minți? Pentru ce?

Nu știu dacă va răspunde gazeta mea ortodoxă la aceste întrebări. Orice ar răspunde, credința mea este și va rămânea, că trebuie să facem ceva, ca să nu se mai bată „Telegraful” din Sibiu, ori să ni se bată mai puțin, că bate rău, bate de ne întunecă, împotriva îndemnulului de civilizație scris în cuprinsul numelui pe care-l poartă. Credința mea e că „Telegraful Român” ar trebui să fie redus la pagina ultimă, draga noastră pagină a „concurselor”. Atât și nimic mai mult. Aceasta cel puțin până când se vor schimba vremurile și oamenii. Cine vrea să facă pe pacinicul în politică, să facă pe banii lui, dar nu pe blata noastră pungă. Ori ce ziceți, iubiți frați în Hristos? Într'un rând, prin

părțile noastre mărginașe se vorbea desigur astfel de hotărâre pe care ar trebui să o luăm solidari toți preoții arhiepiscopiei. Acum că a sosit vremea să nu mai avem nici o vorbă cum umblă cineva să ne dea pe mâinile lui Tisza. Nu uitați că, dacă ar apărea în noastră la o săptămână, ne am scuti de o mulțime de șapte opt coroane mai mult pe lângă

Ortodoxia și revoluția lui Horia

Nefericita ieșire a patriarhului Miron împotriva uniților a provocat indignarea care era înaintea s'o provoace între cei intenționați jigniți. Dar ne-am făcut și ne facem reflexiile (prin colaboratorii noștri) la cuvântul patriarhului „Farul Nou” din București (nr. 36 din 10 Martie c.) aduce și el o seamă de foarte judecătoare observații în cauză din peana d. I. Moșu. Reținem din ele bine fixatele momente:

„1. Mihail Bruckental, însărcinatul guvernului ardelean cu pacificarea românilor răsculați, a fost însoțit în călătoriile sale de episcopul ortodox Gedeon Nichitici. Acel Gedeon Nichitici a dat la 16 Noemvrie 1784 o foarte ortodoxă pastorală contra lui Horia, îndemnând poporul să-l părăsească și să nu-i dea nici o față nici în ascuns nici un concurs. Îndemnările curioșului episcop ortodox au fost ascultate și urmate de protopopii români ortodoci: Iosif Adamovici, Ion Popovici, Gheorghe Popovici și Solomon Popa, cari au început a cutreiera satele predicând contra lui Horia și-a tovarșilor lui.

2. Episcopul ortodox Petrovici dela Abrud a mers și el în persoană în Halmaj, unde a agitât contra lui Horia.

3. În expediția de înăbușire a revoluției românești colonelul Kray a fost însoțit de celălalt episcop ortodox din Ardeal, Gedeon Nichitici. În 4 Decemvrie 1784 vlădica a sosit în Tebea, de aci a trecut la Brad, apoi la Crișana. Pretutindeni zelosul arhieru predica contra căpeteniilor ei. Rezultatul acestor prime predicări a fost: mica armată a lui Crișan s'a prăștiat părăsind lupta. La 7 Decemvrie vlădica a mers cu colonelul Kray la Blăjeni și luând dintre Blăjeni și Mihăileni, care a decis soarta revoluției lui Horia, s'a dat sub ochii vlădicii ortodox Gedeon Nichitici. În 8 Decemvrie acesta era însoțit de colonelul Kray și a mers la Abrud, continuându-și opera de misionar revoluționar.

4. Unul dintre cei trei capi ai răscolului și anume Gheorghe Crișanu, a fost prins și ajutorul preotului ortodox Moise din Cărpiniș.

5. La prinderea lui Horia și Cloșcașu avut un rol hotărâtor preotul ortodox Iosif Adamovici din Abrud. Pentru fapta lui, acest preot i-s'a pus pe piept în ziua de 5 Februarie 1785, în piața din Zlatna, între mari solemnități, medalia trimisă de împărat dela Viena.

Pentru că să se știe și acestea! — Fie ca Ad majorem orthodoxiae gloriam. Și nici că se poate altfel. Odată ce istoria se face după tode brevetate pe pravoslavnicile maluri ale Cărbunului.

București. Moartea înalt Prea Sfințitului Mitropolit Vasile Suciuc ne umple sufletele în durere. Maturul Corp ține să Vă exprime prin funde regrete pentru dispariția acestui distins prelat căruia îi aducem un ultim omagiu. Natul pierde un membru luminat a cărui pură închinată binelui obștească va rămânea pentru tuturor. Exprim deci personal și în numele natului condoleanțele noastre, rugându-Vă să împărtășiți tuturor sentimentele noastre liate pentru această mare pierdere. — *Le Moldovan* președintele Senatului.

Știri mărunte

Personale. Ven. Ordinariat al Maramuruului a făcut mai nou următoarele schimbări clerul diecezan: Păr. *Ioan Tarfia*, paroh-arhicon, din Medieșul-Aurit, a fost numit administrator protopopesc al districtului Seini; păr. *Iușreiu Wolansky* din Adâncata a trecut de min. paroh. la Siret; păr. *Alexandru Dărănt*, din Vama a trecut ca paroh la Baia-Sprie; păr. *Dr. Gheorghe Coman* din Petrova a trecut de admin. paroh. la Vama.

Pomenirea mitropolitului Vasile Roma. Răposatul nostru mitropolit a făcut 51 ani de școală înaltă în Pont. Collegio Greco a Roma. Acolo a fost și hirotonit preot în 95. E firesc că l-au legat amintiri dragi de est întâi adăpost al său în Cetatea eternă. Și când a revăzut Roma, pentru cea din urmă dată, în 1930, acolo și-a luat locuință. În conversații cordiale cu superiorii și elevii și-a depănat adevărat firul amintirilor de altădată. Au fost zile care nu se vor uita în institutul mândru de un bătrân elev. — E numai firesc deci, că moartea l-a impresionat adânc întreaga familie de-acum bătrânei școli. Cari, cu toții împreună, au spus o sf. Liturghie pentru odihna sufletului în al marelui lor prieten dispărut.

Frumos și cu folos. Așa a fost „balul nișilor” din București, aranjat, ca și în anii trecuți, către Agru și de soc. „Sf. Elena” a femeilor: frumos, reușit de minune. Select. Animat. Cu multă și distinsă. L-au onorat cu prezența d. Iuliu Maniu, V. Madgearu, Mihai Popoviciu, Ștefan Roman, Trancu-Iași, Dem. Dobrescu și mulți alții din fruntașii vieții noastre publice. — În același timp: aducător de multe foloase. A procurat o seară de distracție plăcută și cu încredințare. A strâns rândurile și a sporit încrederea în puteri. A dovedit că an de an progresăm. Suntem tot mai cunoscuți și mai căuți. Pe deasupra: scopurile nobile pentru care se adună cele două asociațiuni vor primi nișel mai proaspăt în candelă. S'a încassat, adică, suma de aproape 60.000 Lei (venit curat peste 0.000), care trebuie socotită, pentru zilele noastre, cu adevărat excepțională. Comitetele respective și, în chip deosebit, *Dna Gabriela Dr. Ștefanescu*, care din încredințarea lor a condus lucrările de aranjare, au tot dreptul să fie mulțumiți. Truda lor n'a fost zadarnică!

Locale. Dumineca viitoare, a doua din săptămână, va predica în catedrală păr. *Gheorghe Dănilă*, canonic mitropolitan.

— Deodată cu postul mare s'a început și rînd deosebit pentru punerea în rînd a conștiințelor *servitorilor și servitoarelor* din orașul nostru. În acest scop, Duminecă de Duminecă, după vecernie, se vor ține pentru ei predici scurte, ca la vremea sa să fie mărturisii și îmbrățișați cu toții. — În aceeași vreme 80 de oameni și domnișoare, la îndemnul dnei M. Ștefanescu, s'au angajat să se perândeze fără întrerupere, la *adorare perpetuă*, peste zi, în catedrală, ca în tot acest răstimp de reculegere, Mântuitorul să fie mereu închinat și rugat și pentru cei ce l-au uitat.

Turcia lui Kemal Pașa și credința — Au duc casă bună. Asta pentru că cei dela cârmă se vor începe să învoiască totul, pe toate tărîmurile. Mai apoi s'au poticnit de hainele bisericanelor de toate confesiunile. Un ordin mai înalt reduce la incinta bisericilor portul hainelor preoțești pentru preotul armean, grec, sau catolic, ca și pentru hoga mohamedan. Excepție s'a făcut numai pentru patriarhul din Fanar care, grație unei intervenții energice a Greciei, poate umbla pe străzile Constantinopolului în sutană... În ceea ce privește pe reprezentantul Sf. Părinte, s'a

interzis presei să-l pomeniască vreodată cu titlul de Delegat Apostolic, ci numai cu numele de botez și familie. — De notat că dictatorul turc e membru notoriu al logei masonice.

Pălmași cu pălmași. Precum cetim în *Vita Ecclesiae* din Roma (l. III. 35), s'a spus deunăzi, dela înălțimea amvonului unei biserici din capitala Franței: Doi călugări dominicanți, tineri și cu inima plină de dragostea de aproapele, acum câteva luni, cu învoirea mai marilor în drept, au îmbrăcat haine muncitorești și au intrat la o uzină, ca simpli muncitori cu palma printre alți pălmași. Asta pentru că în felul acesta să poată face cât mai nestingheriți, în lumea nemuncitorească, apostolie sfântă. De locuit firește că locuiesc în mahalalele tovarășilor de amarnică trudă. Prilejuri de a face bine li s'au îmbiat nenumărate.

Iubirea e inventivă. Călugării capucini din Valenza Spaniei, alungați dela ei din țară, s'au așezat în Colombia îndepărtată. Locul de așezare: Sierra Nevada di Santamarta, între râpe, șancuri și prăpăstii, la 1800 m. deasupra mării. Și s'au apucat de lucrul iubirii creștine: au deschis, acolo sus, în creeri de munți, un mic orfelinat pentru băieți și copilețe din împrejurimi. Seminția Arhuacos de indieni de prin acele coclaure a înțeles gestul bunilor călugări și le-a sărit într'ajutor. Au sărit cu mic cu mare și au ridicat o biserică drăguță, sfințită deunăzi de ierarhul ținutului, în locul vechei capele ce îndestulia pîn'aci exigențele unei mănăstiri cu număr redus de monahi și cu activitate mai restrînsă.

În Austria francmasoneria scade mereu. După informațiile lui *Wiener Neueste Nachrichten* frații cu trei puncte în Austria se tot împuținează. Numai în anul trecut au ieșit din lojele masonice 600 de membri, între cari, pe lângă oficanți publici, și o seamă de medici, advocați și alți intelectuali nejidovi. Numărul lojelor vieneze a rămas tot cel vechiu: 22; unele însă, în ce le privește proveniența națională a membrilor, se compun aproape numai din evrei. În provincie ieșirea din cadrele organizațiilor similare e așa de pronunțată că unele din aceste organizații au trebuit desființate, ca de ex. cele din Graz, Klagenfurt, Wr. Neustadt.

Clerul Italian și războiul grăului. Cu prilejul împărțirii premiilor pentru cele mai strălucite rezultate pe terenul culturii grăului, — premii împărțite de însuși Ducele Mussolini, — s'a constatat că clerul italian știe să-și câștige locuri de cinste și în acest războiu. Intre cei premiați cu medalia de aur se află și doi episcopi. Și anume Msgr. Constantini, episcop de Spezia și Cotta, episcop de Belluno și Veltri. Acesta a isbutit să producă (în 1934), pe cele 14 hectare de pământ arător cât are, câte 30 măji metrice de grâu la hectar, în vreme ce jurul a produs abia pe jumătate atîta la hectar. Printre preoții premiați se află unul care pe cele 5 jugăre sesie parohială a produs chiar 40 măji metrice la hectar.

Pastorație în lagărele de muncitori. În America de Nord actualmintea se află 1435 lagăre de muncitori cu palma. (»Civilian Conservation Camps«). În cadrele acestora capătă de lucru mai bine de 350.000 bărbați. Grija lor sufletească o au bisericani de-a celor mai diferite crezuri religioase. Statul însuși s'a îngrijit de 240 preoți de trupă. În ce-i privește pe catolici, ei atenția cea mai mare o dau tineretului din acele lagăre.

Pepiniera cea mare de misionari. Am numit *Societatea Paristandă pentru Misiunile Externe*. După cea mai nouă statistică a ei, această organizație uriașă lucrează în 38 de ținuturi misionare cu o populație de mai bine de 211½ milioane suflete. În rândurile și sub auspiciile ei activează: 48 prelați, 1046 preoți

europeni și 1435 preoți băștinași; 1793 călugări și 3508 clerici indigeni ce-și primesc instrucția și formația preoțească în 62 seminarii. În cele 38 ținuturi misionare Societatea are și susține 6086 capele, 2904 școli cu 170,378 elevi și eleve; 347 orfanotrofii cu 20,304 băieți și copile, precum și 153 spitale, ospicii și leproserii.

† **Păr. Matei Zăgreanu**, paroh în Coasta (eparhia Cluj-Gherla) a trecut la cele veșnice la 1 Martie c. în anul 54 al vieții și 27 al preoției sale cinstite. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Dolna Mureșanu**, elevă în cl. V. a liceului „Regina Maria” din Cluj, fiica d. prof. Teodor Mureșanu din Turda — căruia și pe această cale îi transmitem frățeștile noastre condoleanțe — a trecut la cele veșnice în 6 Martie c., în vîrstă de 15 ani. — Facă-i Domnul parte cu cei mai aleși ai săi!

Cărți & Reviste

EP. DR. ALEXANDRU NICOLESCU: *Pictura Catedralei române unite din Lugoj*. Lugoj. 1935. Pagini: 19 (format 80). Prețul: ?

Cine a luat parte la serbările din toamnă, ale Agrului, la Lugoj, a putut admira, de visu, splendida operă pictoricească a d. Virgil Simonescu. Ceilalți își pot face o idee despre valoarea picturilor catedralei lugojene parcurgând cu atenție îndreptățitele elogii ce le aduce acestei capodopere Psf. Nicolescu, marimimosul Maecenas al realizării elogiare. Pe lângă frumusețea stilului, scrisul înaltului ierarh mai are o calitate: aceea a pricepătorului în materie, care a studiat, ad rem, savanți specialiști ca Ch. Diehl, Springer-Ricei, Tafraii, etc. Prin urmare: Tolle, lege!

PR. MIHAI SĂLĂGIAN: *Preotul în școală*. Vol. I. Oradea 1934. Pagini: 124 (format 80). Prețul: 25 Lei.

Catifeții dela școlile primare se pot bucura: păr. Sălăgian le-a făcut un dar ce le va ușura mult sarcina, fiind vorba de începătorii într'ale catehismului. Sf. Sa în aceste 57 lecții din *Micul Catehism* a prelucrat, pe înțelesul celor mici, cele mai însemnate puncte de credință, morală și istorie biblică. Insușite bine acestea, se câștigă o temelie pe care se poate clădi și lărgi mai apoi zidirea sfântă a doctrinei creștine. Și cartea păr. S. aceasta o țintește în primul rînd: să deie mână de ajutor la punerea unei temelii solide. — Catifeții, suntem siguri, vor aprecia după merit acest ajutor și nu se vor lipsi de el.

NICOLAE LUPU: *Noroc și veselie. Schife umoristice*. Sibiu. 1934. Pagini: 68. Prețul 5 Lei.

Cinci bucăți hazlii prinse cu spirit și turnate în podoaba graiului dela sate cu înflorituri de vorbe de pela cătanie. Vor procura, fără îndoială, multă veselie în lumea căreia-i sunt menite și „Astra”, scoțându-le ca nr. 217 al Bibliotecii sale, a făcut un adevărat serviciu cauzei descreșterii frunților. Mai ales în lumea celor buni și simpli.

L. BARRAL: *Viețile Sfinților*. București. 1934. Cinci broșurele de câte 8 pagini, cu câte 1 Leu bucata.

Massa credincioșilor noștri nu prea cunoaște sfinții, deoparte fiindcă n'a prea avut „Vieții” de-ale acestor evanghelii intrupate, dealtă parte pentru că și cele ce-ar fi fost, erau prea scumpe. Inceputul dirijat de P. Barral vrea să fie o întorsătură spre bine în această privință. Și credem că va isbuti pe deantregul. Cărțile din urmă aduc viețile sfinților: Auxentiu, Antoniu, Ion Chrisostom, Ștefan și Agata, cu destule precizări ca să se poată avea o icoană a sfîntului respectiv.

DUMITRU NEDA: *Comoara Comorilor*. Blaj. 1934. Pagini: 16. (format 80). Prețul 3 Lei.

Povestea pe scurt a unei vieți bogate în haruri deosebite, cu scop informativ: asta vreau să fiu rândurile ce orientează asupra vieții Sr. Marta Chambon, căreia Mântuitorul însuși îi dă însărcinarea să fie propovăduitoarea cultului Sfințelor Sale Patimi. Timpul Paresimilor e, poate, cel mai potrivit din întreg anul, să înduplece pe toți bunii creștini la adăncirea tainii morții sălnice a Domnului. Broșura pomenită tocmai la aceasta ajută, răzimată pe o seamă de destăinuirii făcute de cel Răstignit umilei vizitandine din Chambérg.

G SEPIÉTER — I. Vultur: *Examenul de conștiință*. Bixad. 1934. (Ed. Părinților Basiliiani). Pagini: 94. Prețul. 10 Lei.

Titlul cărții îi spune cuprinsul. Cei cari duc viață spirituală și sunt acasă în tainele extraordinar de însemnate în indeletnicirile duhovnicești care este examinarea conștiinței, vor râsfoi cu drag această lucrare de măiestru. Prinde bine însă mai ales acelora cari sunt la începutul operei de autocritică ziditoare într'ale sufletului. Traducerea îngrijită și litera plăcută fac și ele această tăpăritură binevenită.

PANAIT ISTRATI: Biroul de plasare. Roman. București. 1934. (Ed. „Cartea Românească”). Pagini: 226. Prețul: 60 Lei.

Lume de mizerii materiale și morale, văzută de un artist zdruncinat și el. Paginile acestui roman îți perindă pe dinaintea ochilor sufletești când icoane ce sguđuie cu tragicul lor, când umbre ce se proiectează, cu pete, seci, reci și neprietenoase. Puținele licăriri de lumină fac oarecum și mai apăsător și chinuitor mediul.

IULIU MUREȘIANU: Liturgia Sf. Ioan Gurădeaur. Pentru cor bărbătesc. Turda. 1934. Prețul: 100 Lei.

Fiul măestrului Iacob Mureșanu continuă opera tatălui: prinde în forme ce vor să rămână lumea de armonii înălțătoare a melodiilor. Pricăpătorii într'ale muzicii vor săvârși operă apostolică familiarizând bisericile noastre cu această alcătuire corală ce merită cea mai largă popularizare. Spre încurajarea compozitorului și educația artistică precum și spre elevația spirituală a mulțimilor credincioase.

GÂNDIREA. București. 1935. Anul XIV. Nr. 3 Martie. Abonamentul anual: 200 Lei.

Revistă de concepții bine definite, *Gândirea* d. Nichifor Crăinic are totdeauna ceva de spus. Așa și acest număr aduce la loc de frunte, un luminos articol-studiu: Naționalitatea în artă, scris de cel ce este sufletul revistei, de d. N. Crăinic. Urmează bucăți cu semnăturile dd. R. Gyr, I. Pillat, E. Cioran, L. Blaga și alții. Apoi scurte însăllări despre idei oameni și fapte, ca să se treacă la cronicile pline de spirit: literară, plastică, a spectacolelor și cronica mărunță.

OBSERVATORUL SOCIAL-ECONOMIC.

Revistă trimestrială. Cluj 1934. An. IV. Nr. 3—4. Iulie—Decembrie. Abonamentul anual: 240 Lei.

Revistă de studii și anchete sociale economice. Articolele apar cu scurte rezumate în l. franceză. La acest număr (pag. 121—343) lucrează o seamă de nume aale: I. Răducanu, G. Sofronie, C. Moroianu, P. N. Panătescu, Gh. Dragoș, V. Jinga, ș. a. Cronică bogată, și bine susținută rubrica de recenzii.

Telefonul „Unirii“

P. Reghin. Am constatat și noi că în tufele anonime ale unciă din cele două „Patril“ clujene (13 III) se mai ascunde și „un alt preot“ învățat, care ne face școală despre „dreptul“ alegerii de mitropolit, care nu-i „privilegiu“. Dar nu este un vânat pentru care să cheltuiim alic și cerneală. Nu face. Mărturisește sincer, că n'are curajul să iscălească. Deci: tot un iepure. Și vânatul de iepuri e oprit. — Mai rău decât asta: credem că nici nu este preot. N'are nici spiritul Bisericii; și spărturile în cunoștințele lui teologice sunt inspăimântătoare. Bazaconii pe care le debitează cu toată candoarea au încercat să le răspândească niște rătăciți, cu multe veacuri în urmă. Dar au murit de mult. Nici „un alt preot“ nu le va mai putea invia. Ci cel mult va trebui obligat — dacă este totuși preot — să facă nou examen din unele materii teologice. Ceeace, de altfel, ar fi spre binele lui sufletesc. Fiindcă astfel de ignoranță pentru un preot, propovăduitor al învățăturilor drepte credințe, este o mare vină. Să vadă din vreme de tămăduirea ei!

B. Cluj. Intrebarea e grea. Bărbatul dnei Sanda e plin de calități aale, ca stupul de miere (Altfel cum ar fi putut ajunge la acest suprem titlu onorific, pe care îl deține?). N-am putea spune care dintre ele e mai strălucitoare și mai nobilă. Una însă afirmăm hotărât: e pre-coce. S'a născut prea curând pentru vremea noastră, care nu-l poate, și nici măcar nu caută să-l înțeleagă. Nu vedeți că lumea se sbate și se chinuie înainte, fără să-și dea seama că modestul director al „Renașterii“ clujene a găsit leacul tuturor boalelor și remedii tuturor necazurilor. A descoperit cu adevărat *peatra filosofală*, cu care poți face tot ce vrei, poți dovedi tot ce dorești și poți face o totală transformare a lumii și a țării! Citiți ultimul număr al „Renașterii“ (10 Martie). Într'o scurtă notiță se ocupă de „Unirea“. Dove-dește limpede că această foaie este ipocrită. Deoparte neagă că ar fi „monitorul mitropoliei greco-catolice“. De altă parte însă, în micul calendar trimis abonaților la anul nou, își face reclamă că e „principalul organ de publicitate al Bisericii unite“. Ipocrizia „Unirii“ e vădită. — Dar asta-i nimica față de uriașa valoare pe care o conține logica acestei judecări zdrobitoare. Gândiți-vă la consecințele ce le va avea, aplicată pe toată linia. Una din cele multe: ziarul „Universul“ este identic cu „Monitorul Oficial“. Fiindcă: „Universul“ este cea mai mare gazetă a țării românești. Deci: este monitorul țării românești. Dar: monitorul acestei țări se cheamă: „Monitorul Oficial“. Ergo: „U.“ = „M. O.“ — Mai doriți una? După aceeași logică: simpaticul domn Matei e proprietarul celor două mari monitoare. Fiindcă: ele sunt ale țării. Dar, numitul domn e cetățean dominant al aceleiași țări. Ergo... În felul acesta, foarte ușor pu-

teți schimba toată țara, de să nu mai rămână peatră la locul ei. Un singur lucru va rămânea totuși neclintit la loc: capul diui Matei!

I. Sibiu. E frumos să fi „Telegrafist“. Ești „dominant“. Deci: lumea și țara-i a ta. Și bugetul. Și pământul. Și funcționarii. Și parada militară. Cu toate acestea poți face multe. Poți cumpăra chiar și suflete rătăcite. — Totuși, toate împreună, nu te fac mai cuminte decum ești. Nici mai învățat. Nu te apără nici de cleștele nemiloase în care te-a prins I. Ceparu, fiindcă ai spus prăpăstii. Că, de, toată dominața de azi nu plătește o zală pentru trecut. Istoria nu o poate schimba. Se căznește el, bietul ucenic „telegrafist“ al lui Mangra, s'o schimbe. Descopere texte senzaționale, cari au stat până acum ascunse prin cele manuale de școală. Le chinuiește și le stâlcește cât îl ajută glagoria. Și când omul vede că toate-s degeaba, ce să mai facă? Român verde și pravoslavlic ce-i, încearcă ultima armă: tipă, insultă, injură, face urât, de-ți e mai mare mila. Fiindcă dominața nu suplinește educația, nici nu sporește măsura bunului simț, de care au mare nevoie precucioșii. Totuși, cel puțin mai prudenti ar trebui să fie. Ii obsedează mereu noțiunile de „cinstit“ și „necinstit“. Colaboratorul nostru n'a întrebuințat un „procedeu cinstit“. Buna a făcut, în istorie, o „afirmație necinstită“. Că, uitasem să spun, marele istoric „necunoscut D. S. Ii face marți pe Buna cât ai bate în palme. Și pe deasupra îl scoate și „necinstit“. — De sigur pe cinstiții urmași ai lui Mangra îi obsedează această problemă a cinstei. Poate din pricina felului cum se desfășoară răfuiala cu „Oastea Domnului“ și cu păr. Trifa. Și, poate, din multe alte pricini. — Oricum, scriind așa cum scriu, nu fac decât să confirme pe răposatul G. B. Duică. Într'o scrisoare, pe care o ținem la dispoziția precucernicilor, dânsul a caracterizat „Telegraful“ simplu; „abortul mitropoliei“ Sibului. Ce s'așteptați dela el?

Am primit abonamentul pe 1935: Oficiul parohial Aiudul de sus; Dr. F. Aiud; Oficiul parohial, Cizer; B. Dumbrava; N. Escheuz (Elveția); Dr. M. Făgăraș. (până la 28 II 1936); B. Făgăraș; F. Glod; Oficiul parohial Homorod; T. Lugoj (pe 1/2 an); Oficiul parohial Mineu; Dr. P. Mociu; Biserica Șard; B. Turnu-Severin; R. Făgșor; Oficiul parohial Vărădia.

Am primit abonamentul pe 1934: V. Negrilești; Oficiul parohial Ilva-mică; Oficiul parohial Ghiad; Oficiul parohial Strâmtura; I. P. Z. Cluj; M. Feldioara; Oficiul parohial Pomi; Oficiul parohial Petrova; B. Pitesti; P. Grozești; Oficiul parohial Supurul de jos; Oficiul parohial Tarcea.

Biserica. Tăurea. Am primit 800 Lei, abonament pe 1932 - 1935.

Oficiul parohial Romos. Confirmăm primirea abonament pe 1932.

M. Rechițova. Am primit abonamentul pe 1933 Oficiul parohial Rușeni. Am primit 400 Lei, abonament pe 1934 și 1935.

Oficiul parohial St. Maria-Orlei. Chităm primirea sumei de 200 Lei, abonament pe 1933.

B. Sibiu. Am primit abonamentul pe 1930.

D. Scăiș. Chităm primirea abonamentului pe 1932.

Oficiul parohial Șimleul-Silvaniei. Am primit abonamentul pe 1933 și 1934.

PP Iezuiți Satu-Mare. Confirmăm primirea abonamentului pe 1934.

B. Vadul Carol II. Am primit abonamentul pe 1834 și 1935.

Oficiul parohial Semeac. Confirmăm primirea abonamentului pe 1933 și 1935.

D. Roșia de Secaș. Am primit abonamentul pe o jumătate de an.

Parohia Vașad. Chităm primirea abonamentului pe anul curent.

Dr. K. Alba-Iulia. Am primit abonamentul pe 1933.

P. Arad. Am primit 800 Lei. Achitat până la 30 VI 1935.

Oficiul parohial Cig. Confirmăm primirea abonamentului pe 1933, 1934 și 1935.

Biserica Hosman. Am primit 200 Lei. Achitat până la 30 VI 1935.

P. Oradea mare. Am primit 500 Lei. Achitat până la 30 VI 1935.

B. Sibiu. Am primit abonamentul pe 1933.

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

fostr

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu; efetuuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă

Tipografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

Cărți bisericești

La *Librăria Seminarului* din B. se află de vânzare următoarele: Dr.

Sfânta și dumnezeiasca Evanghelle, a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Hristos; legătură de carton cu călcăi de piele și cruce aurită.

Tomul II și III legate împreună, cari cuprind lunile Ianuar—August și rânduiala slujbelor de obște ale Sfinților

Orologion sau Ceaslov legat în pânză cu cruce aurită sub tipar

Antologion sau Mineiul care cuprinde în sine slujbele dumnezeieștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale Sfinților de preste an; amândouă tomurile în legătură tare, cu călcăi de piele;

Tomul I Septembrie—Decembrie Aceeaș sfântă Evanghelle, în legătură întreagă de piele, cu cei patru evangheliști și crucea aurită

Apostolul sau Faptele și epistolele Sf. Apostoli; legătură de carton, cu călcăi de piele

Euhologiu sau Molitevnice legat în pânză, cu cruce aurită sub tipar

Triod care cuprinde toată rânduiala din Sfintele Paresimi; legătură tare, cu călcăiu de piele

Rânduiala Sf. Ungerii sau Maslul care se cântă de un preot

Toate acestea cărți se cer dela:

Librăria Seminarului, Blaj jud. Târnava-mică

FRIDERIC HÖNIG

ARAD, STRADA BARIȚIU 10—21

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

La comandă fabrică clopote de orice mărime, din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licenție

Rechizite și scune de fer pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376.

STARSTNIC

care cuprinde rânduiala sfintelor și dumnezeieștilor slujbe din Sătamăna Patimilor, acum întâoară tipărit cu litere străbune legat 270

Se află de vânzare la

Librăria Seminarului, Blaj